

Модель розвитку інноваційного навчального закладу «Школа рівних можливостей»

Ірина ВЕРБА,

директор Канівської загальноосвітньої школи I–III ступенів №4
Канівської міської ради Черкаської області

Концепція Нової української школи спрямовує навчальні заклади України на забезпечення кожній дитині рівного доступу до якісної світи. Модель розвитку інноваційного навчального закладу Канівська загальноосвітня школа I–III ступенів № 4 «Школа рівних можливостей» передбачає створення адаптивного середовища, яке гарантує повноцінне навчання та особистісну самореалізацію кожного учня.

Сьогодні у школах навчаються діти різних національностей, із сімей з різним соціально-економічним статусом, з тими чи іншими психофізичними особливостями розвитку. Така різноманітність зумовлює потребу в інклюзивній практиці, що забезпечує позитивні результати в навчанні для кожного учня, особливо того, якому потрібна додаткова підтримка у засвоєнні загальної навчальної програми. Такі діти потребують освітнього середовища з компонентами універсального дизайну в освіті, де кожного дня впродовж усього навчального року викладання є гнучким, неупередженим і доступним [2; 3].

Реалізацію прав на освіту дітей з особливими освітніми потребами розглядають як найважливіше завдання державної політики в галузі корекційної освіти. Здобуття такими дітьми якісної освіти є важливою умовою їх успішної соціалізації, повноцінної участі в житті суспільства, ефективної самореалізації в різних видах професійної і соціальної діяльності.

Конституція України (ст. 53) гарантує всім громадянам право на освіту. У Постанові Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 №872 «Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» вказано, що цей Порядок визначає вимоги до організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання, їх соціалізації та інтеграції в суспільство, залучення батьків до участі в навчально-виховному процесі [6].

Окремі аспекти питання інклюзії розглянуто в працях О. Ільїної, А. Колупаєвої, О. Мартинової, С. Миронової, О. Миськів, О. Мовчан, О. Полякової, Т. Самсонової, Н. Софій, В. Синьової, П. Таланчука, Є. Тарасенко, Н. Шаповала, А. Шевцова та

ін. Науковці В. Бондар, А. Колупаєва, Т. Євтухова, В. Ляшенко, І. Іванова, О. Столяренко, А. Шевчук, О. Савченко висвітлюють питання залучення дітей з особливими потребами до навчання в загальноосвітніх навчальних закладах, їх соціалізації в суспільстві.

Основу інклюзивної освіти становить ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію учнів із особливими освітніми потребами і водночас обстоює потребу у створенні відповідних умов для здобуття якісної освіти для таких дітей. Визнається, що всі діти можуть повноцінно навчатися, їх відмінні особливості є джерелом навчального досвіду для всіх учасників навчально-виховного процесу. *Інклюзивна освіта* – це освітня технологія, яка передбачає навчання й виховання дітей з особливими потребами у звичайному навчально-виховному закладі, де створено відповідні умови для забезпечення максимальної ефективності навчального процесу. Для України інклюзивна освіта є педагогічною інновацією та вимогою не лише часу, а з моменту ратифікації Конвенції ООН про права інвалідів – одним із міжнародних зобов'язань держави. ЮНЕСКО розглядає інклюзію як динамічний процес, що уможливорює позитивне ставлення до різноманітності учнів у навчальному середовищі, сприйняття індивідуальних особливостей розвитку дитини не як проблеми, а як можливостей для розвитку. Тому рух у напрямі інклюзії – це не тільки технічна або організаційна зміна, а й певна філософія в освіті [5].

Важливим для розуміння інклюзії в освіті є інструмент моніторингу «Індекс інклюзії», розроблений 2006 року британськими вченими Мелом Ейнскоу та Тоні Бутом за участю педагогів, батьків, управлінців, учених і представників громадських організацій людей з інвалідністю. Індекс інклюзії

дає змогу розглядати шляхи включення в освітній процес усіх учнів, а не лише дітей із особливими освітніми потребами. Йдеться про необхідність розроблення такої стратегії розвитку навчального закладу, яка буде спрямована на підтримку й розвиток усіх учнів і дорослих – учасників навчально-виховного процесу. Це забезпечить можливість детально розглянути способи подолання бар'єрів, що перешкоджають здобуттю якісної освіти для всіх учнів навчального закладу, шляхи підвищення успішності та створення справжніх відносин співробітництва в середовищі учнів і педагогів навчального закладу [2].

У місті Каневі проживають громадяни, які представляють різні культури, розмовляють різними мовами, мають різний фізичний розвиток. Основною вимогою всіх представників громади є рівний доступ їхніх дітей до якісної освіти, яка в майбутньому визначить функціонування та розвиток громади. У Канівській загальноосвітній школі I–III ступенів №4 навчаються різні категорії учнів, а саме: ті, які розмовляють мовами національних меншин; є переселенцями зі Сходу України; із малозабезпечених сімей; сімей, які потрапили в складні життєві обставини; з особливими освітніми потребами, зокрема, обдаровані учні. Вивчивши запити батьківської громади, адміністрація та педагогічний колектив школи прийняли рішення про впровадження в навчально-виховний процес інклюзивної практики.

Отже, *місія* навчального закладу полягає в тому, щоб задовольнити потреби суспільства щодо забезпечення рівного доступу до здобуття якісної освіти учнів з різними фізичними, фінансовими та соціальними можливостями.

Мета інноваційного розвитку навчального закладу: створення умов для удосконалення системи освіти та соціалізації дітей з різними фізичними, фінансовими та соціальними можливостями, в тому числі дітей з особливими освітніми потребами, шляхом упровадження інноваційних технологій, зокрема, інклюзивного навчання.

Завданнями інноваційного розвитку навчального закладу є:

1. Організація системи ефективного психолого-педагогічного супроводу інклюзивної освіти.
2. Залучення до активної участі школярів у навчальному процесі й позашкільних заходах та одночасне зниження рівня ізольованості деяких учнів.
3. Визначення пріоритетів навчального закладу в аспекті забезпечення конституційних прав і гарантій дітям із особливими освітніми потребами.
4. Підвищення професійної компетентності педагогів і спеціалістів у сфері інклюзивної освіти.
5. Удосконалення системи просвіти батьків з питань реалізації диференційованих психолого-педагогічних, медико-соціальних та правових умов навчання, виховання, розвитку та

соціалізації дітей із особливими освітніми потребами.

6. Організація просвітницької роботи з учнями та їх батьками з питань толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами.

7. Формування нової філософії суспільства щодо позитивного ставлення до дітей та осіб з порушеннями психофізичного розвитку та інвалідністю.

8. Узгодження стратегії розвитку навчального закладу, практики та шкільної культури з різноманітними потребами учнів.

9. Подолання бар'єрів на шляху здобуття якісної освіти та соціалізації всіх учнів, а не лише учнів з інвалідністю та з особливими освітніми потребами.

Інклюзія – це залучення учнів до всіх аспектів навчання та шкільного життя, незалежно від індивідуальних особливостей. Вона передбачає усунення будь-яких форм сегрегації, зокрема спеціальних шкіл і класів для тих, хто не відповідає умовному стандарту «нормальності».

Учнями, які потребують інклюзивного супроводу, вважають і обдарованих, оскільки йдеться про допомогу в узгодженості стану життя. Розвиток самосвідомості обдарованої дитини є вирішальним чинником гармонійного становлення її як особистості. Саме на основі підвищення рівня усвідомлення обдарованими дітьми власних здібностей і можливостей створюють сприятливі умови для їхньої самоактуалізації. Водночас, як засвідчує педагогічна практика, висока самооцінка обдарованих учнів, сформована під впливом оточуючих, і водночас недооцінювання ними інших, породжує певні труднощі в системі соціальних стосунків. В умовах загальноосвітньої школи важливо правильно організувати роботу з обдарованими дітьми, не тільки створювати необхідні умови для їх розвитку, а й психологічно готувати до адаптації в соціумі [4]. Про результати роботи з обдарованими учнями засвідчують такі факти: за останні сім років Канівська загальноосвітня школа I–III ступенів №4 тримає першість серед шкіл міста у конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН, предметних олімпіад II та III етапів. У 2015 р. випускник школи увійшов

у п'ятірку випускників області, які набрали 200 балів з української мови за результатами ЗНО. У 2017 р. учень школи вибором призове місце у всеукраїнському конкурсі МАН.

Перехід навчального закладу з режиму функціонування в режим інноваційного розвитку пов'язаний зі створенням певних умов, що сприятиме виробленню єдиної політики, спрямованої на підвищення якості загальної середньої освіти. Такими умовами є:

– розроблення концепції, програми, плану та обґрунтування і реалізація моделі інноваційного розвитку школи;

– внесення змін у структуру школи відповідно до мети інноваційного розвитку;

– створення системи інформаційно-методичного та ресурсного забезпечення впровадження освітніх інновацій в навчальному закладі;

– індивідуально-творчий підхід до здійснення інноваційного розвитку школи;

– розроблення та забезпечення навчально-методичного супроводу інноваційного розвитку ЗНЗ;

– діагностика інноваційного потенціалу школи та рівня професійної компетентності вчителів;

– розроблення індивідуальних планів і програм експериментальної роботи вчителів відповідно до концепції та програми інноваційного розвитку ЗНЗ.

У Канівській загальноосвітній школі І–ІІІ ступенів №4 для забезпечення рівного доступу до якісної освіти учнів усіх категорій за два останні роки суттєво модернізовано її діяльність. Водночас невідкладного розв'язання потребують питання: забезпечення засобами ІКТ; упровадження дистанційного навчання; відновлення шкільних лабораторій; підвищення рівня комп'ютерної грамотності вчителів; термосонація навчального закладу; заміна системи опалення школи; забезпечення архітектурної доступності загальноосвітнього навчального закладу відповідно до потреб дітей.

Отже, Канівська загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів №4 забезпечує здобуття освіти всім категоріям дітей, зокрема шляхом упровадження інклюзивної освіти в навчально-виховний процес.

Література

1. *Асистент* учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. – С. 24–53.
2. *Індекс* інклюзії. Науково-методичний центр інклюзивної освіти. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://nmcio.ippo.kubg.edu.ua/?Page_id=52
3. *Індекс* інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: О. О. Патрикеева, Н. З. Софій, І. В. Луценко, І. П. Василяшко. Під заг. ред. В. І. Шинкаренка. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – С.11–38.

4. *Інклюзивна* освіта. Підтримка розмаїття у класі: практич. посіб. / (Тім Лорман, Джоан Деллер, Девід Харві); пер. з англ. – К.: ТОВ «ФІРМА «ЕСЕ», 2013. – С. 14–32.

5. *Інклюзія* в освіті. Науково-методичний центр інклюзивної освіти. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://nmcio.ippo.kubg.edu.ua/?Page_id=48

6. *Про затвердження* Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах. Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 15.08.2011 №872. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-%D0%BF>

Анотації

Ірина ВЕРБА

Модель розвитку інноваційного навчального закладу «Школа рівних можливостей»

У статті розглянуто модель інноваційного розвитку Канівської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів №4 Канівської міської ради Черкаської області. Визначено місію, мету, завдання, принципи та розкрито особливості освітньої діяльності школи у рамках інноваційного розвитку навчального закладу «Школа рівних можливостей».

Ключові слова: інклюзивна освіта, інтеграція, заклад інклюзивного навчання, індивідуалізація навчання, індивідуальний розвиток.

Ірина ВЕРБА

Модель развития инновационного учебного заведения «Школа равных возможностей»

В статье рассмотрена модель инновационного развития Каневской общеобразовательной школы І–ІІІ ступеней №4 Каневского городского совета Черкасской области. Определены миссия, цели, задачи, принципы и раскрыты особенности образовательной деятельности школы в рамках инновационного развития учебного заведения «Школа равных возможностей».

Ключевые слова: инклюзивное образование, интеграция, заведение инклюзивного обучения, индивидуализация обучения, индивидуальное развитие.

Iryna VERBA

The innovative development model of the educational establishment «School of equal opportunities»

The article presents the model of innovative development of the Kaniv secondary school І–ІІІ stages No. 4 of Kaniv city Council of Cherkasy region, as the participants of the regional target program «Innovative schools of Cherkasy region». Defined the mission, purpose, objectives, principles and the features of educational activity of the school within the framework of innovative development of educational institutions with the creative name of «School of equal opportunities».

Keywords: inclusive education, integration, the establishment of inclusive education, individualization of the learning, individual development.